

EVROPSKA KOMISIJA

Bruselj, 7.9.2011
COM(2011) 539 konč.

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

**O zanesljivosti oskrbe z energijo in mednarodnem sodelovanju – „Energetska politika
EU: povezovanje s partnerji zunaj naših meja“**

{SEC(2011) 1022 konč.}
{SEC(2011) 1023 konč.}

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

O zanesljivosti oskrbe z energijo in mednarodnem sodelovanju – „Energetska politika EU: povezovanje s partnerji zunaj naših meja“

UVOD

Zanesljiva, trajnostna in konkurenčna energija je temeljnega pomena za gospodarstvo, industrijo in državljane EU ter osrednji cilj njene politike. Za doseg tega cilja potrebuje EU ustrezne instrumente, s katerimi bo lahko delovala znotraj svojih meja ter spodbujala svoje interese v zvezi s tretjimi državami.

Zunanja energetska politika EU je bistvenega pomena za vzpostavitev notranjega energetskega trga. Prejšnje izkušnje dokazujejo, da dvostranski odnosi na področju energije med posameznimi državami članicami in dobavitelji iz tretjih držav ali tranzitnimi državami lahko povzročijo razdrobljenost notranjega trga, namesto da bi okrepili oskrbo EU z energijo in konkurenčnost. Regulativni okvir, ki se je postopoma vzpostavljajal na ravni EU, ima za partnerske države pomembne posledice, npr. na področju določb v zvezi z dostopom do omrežja, varnostjo in konkurenčnostjo. Ker je Evropski svet določil leto 2014 kot rok za vzpostavitev notranjega trga za električno energijo in plin, je nujno v celoti razviti njegovo zunanjo dimenzijo.

Energetika je svetovni posel. EU uvozi več kot 60 % svojega plina in več kot 80 % svoje nafte. Sooča se z vse večjo konkurenčnostjo glede virov fosilnih goriv, tudi iz držav v vzponu in od samih proizvajalcev energije. Zaradi rasti populacije in vse višjega standarda življenja se lahko svetovno povpraševanje po energiji poveča za 40 % do leta 2030. Proizvodnja in poraba energije ogrožata podnebne sisteme, pa tudi okolje in zdravje ljudi. Vse večje povpraševanje po energiji povzroča dvigovanje svetovnih cen, zaradi česar se številni soočajo s pomanjkanjem energije, kar ima lahko hude posledice za države, v katerih so subvencije za fosilna goriva pogoste.

V tej zapleteni stvarnosti mora EU na mednarodni ravni zavzeti močno, učinkovito in pravično stališče, da bi zagotovila energijo, ki jo potrebuje, hkrati pa spodbujati proste in pregledne energetske trge ter prispevati k večji zanesljivosti in trajnosti proizvodnje in porabe energije. Za doseganje evropskih in svetovnih ciljev na področju zmanjševanja svetovnih emisij toplogrednih plinov so potrebne tudi notranje rešitve v energetske sektorju.

Po zadnjem sporočilu Komisije o zunanjih odnosih na področju energetike¹ sta se politični in pravni okvir za energetske politiko EU spremenila. Lizbonska pogodba je določila jasne cilje za energetske politiko EU, ki so bili nadalje razviti v strategiji Evropa 2020². Očitno je, da EU brez ustrezne obravnave zunanje dimenzije ne bo mogla doseči teh ciljev.

¹ COM(2006) 590 konč.

² COM(2010) 2020 konč.

Namesto tega mora EU graditi na moči svojega trga, razširiti povezave med evropskim energetske mrežjem in sosednjimi državami³ ter ustvariti širše regulativno območje, ki bo v korist vsem. Za to bo potrebna predvsem redna izmenjava informacij o medvladnih sporazumih, ki so jih sklenile in jih načrtujejo države članice. Nedavni primeri so dokazali uspešnost takega evropskega pristopa.

Svet je priznal potrebo po novih pobudah za razvoj obojestransko koristnih energetskih partnerstev s ključnimi akterji na vseh področjih skupnega interesa, vključno z zanesljivostjo oskrbe z energijo, naložbami v trajnost in varstvo okolja, nizkoogljičnimi tehnologijami, energetske učinkovitostjo in jedrsko varnostjo. V tem sporočilu so predlagani konkretni načini za razširitev sodelovanja na področju energije prek zgolj fizične zanesljivosti uvoza. Sporočilo je skladno z Evropsko varnostno strategijo iz decembra 2003, kakor jo je decembra 2008 revidiral Evropski svet⁴, in na njej gradi.

Taka partnerstva in sodelovanje EU v svetovnih forumih, kot je skupina G-20, morajo spodbujati tudi bolj trajnostne energetske politike v tretjih državah ter hkrati izboljšati preglednost trga, ublažiti nestanovitnost mednarodnega trga ter si prizadevati za svetovni energetske trg, ki bo manj občutljiv na pretrese pri preskrbi in motnje. Na ta način bo morala politika pomagati okrepiti odpornost EU na zunanje dogodke v zvezi z energijo.

EU lahko s tem, da v ospredje svoje razvojne politike postavi trajnostno energijo in dostop do nje, v svojih odnosih z razvijajočimi se in najmanj razvitimi državami pomembno prispeva h gospodarskemu razvoju in boju proti revščini. Zaradi svojega edinstvenega položaja lahko EU spodbuja reformne ukrepe, razvoj infrastrukture in trajnostne energetske politike ter hkrati obravnava to ključno ozko grlo v razvoju.

Države članice, Evropski parlament in državljani EU so Unijo vedno znova pozivali, da je treba v zvezi z zunanjimi odnosi na področju energije enotno nastopati. EU je pokazala, da lahko, če se združi, doseže rezultate, ki jih nobena država članica ne more sama doseči. Te prednosti je treba dodatno izkoristiti in pretvoriti v sistematičen pristop. Nujno so potrebni dodatni ukrepi za izboljšanje skladnosti ukrepov EU in držav članic, tudi zaradi pomembnosti energije v splošnih političnih in gospodarskih odnosih EU s številnimi tretjimi državami.

V strategiji Energija 2020⁵ je bila krepitev zunanje dimenzije energetske politike EU opredeljena kot ena od prednostnih nalog v prihajajočih letih. Evropski svet je februarja lani ponovno potrdil pomembnost tega sporočila. Cilj celovitega pristopa, določenega v tem dokumentu, je izpolniti ta pričakovanja.

V skladu s tem se v tem sporočilu predlaga nadaljnji razvoj zunanje energetske politike z naslednjimi prednostnimi nalogami:

- graditev zunanje dimenzije našega notranjega energetskega trga;
- krepitev partnerstev za zanesljivo, varno, trajnostno in konkurenčno energijo;

³ Države kandidatke, možne kandidatke z vzhodnega Balkana in šestnajst sosednjih držav v okviru evropske sosedске politike.

⁴ <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf>

in http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/reports/104630.pdf.

⁵ COM(2010) 639 konč.

- izboljšanje dostopa držav v razvoju do trajnostne energije in
- boljše spodbujanje politik EU zunaj njenih meja.

1. GRADITEV ZUNANJE DIMENZIJE NOTRANJEGA ENERGETSKEGA TRGA EU

Delovanje energetskega trga EU je odvisno od visokih ravni uvoza ter zato tudi od prostih in preglednih trgov. Če teh ni, je EU občutljiva na nestanovitnost politike in cen. Zanesljivost oskrbe je na eni strani odvisna od zanesljivosti na celotnem trgu. Zunanja energetska politika mora odražati medsebojno povezanost notranjega trga in soodvisnost držav članic EU.

1.1. Usklajevanje na notranjem trgu: povečanje vpliva EU in držav članic

Dvostranski sporazumi držav članic s tretjimi državami pomembno vplivajo na razvoj energetske infrastrukture in dobavo energije v EU. Biti morajo v celoti skladni z zakonodajo EU.

Komisija zato skupaj s tem sporočilom predlaga sklep o vzpostavitvi mehanizma za izmenjavo informacij v zvezi z medvladnimi sporazumi med državami članicami in tretjimi državami na področju energije. Predlagani mehanizem, ki je odgovor na zahtevo Evropskega sveta⁶, bo razširil in dopolnil postopek obveščanja, ki se že uporablja za sporazume o plinu⁷. Zagotovil bo strukturiran instrument za izmenjano informacij na ravni EU pred in po pogajanjih s tretjimi državami.

Poleg tega je Komisija pripravljena zagotoviti pravno podporo državam članicam, ki se pogajajo o sporazumih, ki bodo neposredno zadevali zakonodajo o notranjem trgu⁸. V posebnih primerih lahko Komisija poda predhodno oceno skladnosti prihodnjega medvladnega sporazuma s pravom EU, preden se tak sporazum podpiše.

Učinek notranjega energetskega trga EU bi bilo treba bolje uporabiti za lajšanje obsežnih infrastrukturnih projektov, ki povezujejo omrežje EU s tretjimi državami, zlasti tistimi s političnimi, trgovinskimi ali pravnimi negotovostmi. Pristop EU lahko pomaga zmanjšati ta tveganja. Kadar imajo sporazumi velik učinek na cilje energetske politike EU in kadar je jasno, da bodo prinesli skupno dodano vrednost EU, bodo morda potrebni pogajalski mandati za EU. Mandat, ki ga je nedavno sprejel Svet⁹ ter ki pooblašča Komisijo za pogajanja glede sporazuma o pravnem okviru z Azerbajdžanom in Turkmenistanom za sistem transkaspijskega plinovoda, je neposreden primer prednosti, ki jih imajo ukrepi na ravni EU v zvezi z zanesljivostjo oskrbe z energijo. V prihodnosti bi se lahko podoben pristop upošteval pri vzpostavitvi okvira, ki bo zagotovil ustrezno pravno in politično osnovo za uvoz električne energije iz obnovljivih virov iz južnega Sredozemlja¹⁰.

⁶ Sklepi Evropskega sveta z dne 4. februarja 2010 (EUCO 2/11).

⁷ Uredba (EU) št. 994/2010. Poleg tega Pogodba Euratom določa predhodno obveščanje in preverjanje dvostranskih sporazumov, ki so jih države članice sklenile na tem področju. Za trgovinske pogodbe o dobavi jedrskega materiala, ki jih sklenejo gospodarske javne službe v EU, Pogodba Euratom zahteva, da Agencija za oskrbo Euratom nastopa kot pogodbenica in ima aktivno vlogo pri zanesljivosti oskrbe z jedrskimi gorivi.

⁸ Kot se je uspešno zagotovila med pogajanjmi o medvladnem sporazumu Nabucco ter pogajanjmi med Poljsko in Rusijo v zvezi s cevovodom Yamal.

⁹ Na končno odobritev se še čaka.

¹⁰ Glej tudi oddelek 1.3.

Ključni nadaljnji ukrepi:

- vzpostaviti mehanizem za večjo preglednost in izmenjavo informacij o dvostranskih sporazumih držav članic na področju energije s tretjimi državami;
- pogajati se o sporazumih na ravni EU s tretjimi državami, kadar je to potrebno za doseg temeljnih ciljev EU, npr. za lajšanje obsežnih infrastrukturnih projektov.

1.2. Povezava omrežij: razširitev virov oskrbe in oskrbovalnih poti

EU mora razširiti in razvejati povezave med evropskim omrežjem in sosednjimi državami. Komisija je v svojem sporočilu „Prednostne naloge glede energetske infrastrukture za leto 2020 in pozneje“¹¹ predstavila načrt za integrirano energetske omrežje, v katerem je upoštevala ključne medsebojne povezave s tretjimi državami.

Upad proizvodnje plina v EU in zaskrbljenost glede zanesljivosti oskrbe z njim zahtevata nove plinovode za uvoz plina in druge infrastrukture, npr. terminale za UZP. Ključna prednostna naloga EU v zvezi z infrastrukturo je odprtje južnega plinskega koridorja, tj. oskrbne poti za približno 10–20 % ocenjenega povpraševanja EU po plinu do leta 2020.

EU mora dokazati, da se je pripravljena dolgoročno politično in gospodarsko povezati s kaspiskimi in bližnjevzhodnimi regijami. Pomagati mora tudi glavnim državam dobaviteljicam, kot so Azerbajdžan, Turkmenistan, Irak in druge, zlasti v srednjeazijski regiji, pri učinkovitem in trajnostnem razvoju njihovega energetskega sektorja, kot tudi okvira za odnose EU na področju s tem povezanih trgovine in naložb.

Predlagani sporazum o transkaspiskem plinovodu in plinski infrastrukturi med EU, Azerbajdžanom in Turkmenistanom mora kot del južnega koridorja pripraviti podlago za izgradnjo fizične infrastrukture za dobavo naravnega plina iz Turkmenistana prek Kaspijskega morja.

Približno 20 % plina, namenjenega oskrbi EU, se prenese prek Ukrajine. EU mora podpreti prizadevanja za obnovo ukrajinskega sistema za prenos plina ter hkrati izboljšati preglednost in pravni okvir. Njen cilj bi moralo biti hitrejšo vključevanje Ukrajine v Energetsko skupnost.

Poleg tega si mora EU prizadevati za vzpostavitev tristranskega sodelovanja na politični in upravni ravni z Rusijo in Ukrajino, da bi zagotovila stabilno in neprekinjeno oskrbo s plinom v celotnem vzhodnem koridorju.

Pomen sredozemske regije pri oskrbi EU z energijo je vse večji, tako glede fosilnih goriv, kot tudi glede možnosti za pridobivanje električne energije iz obnovljivih virov. EU bi morala biti zato aktivneje vključena v spodbujanje razvoja energetske infrastrukture v tej regiji.

V zvezi s sektorjem nafte je glavna prednostna naloga izvedba evropsko-azijskega koridorja za prenos nafte, ki bi omogočil neposreden dostop do kaspijske surove nafte. V dialogu na področju energije z Rusijo bi bilo treba obravnavati stabilnost dobave surove nafte prek cevovoda Družba.

¹¹ COM(2010) 677 konč.

Ključni nadaljnji ukrepi:

- nadaljevati z izvajanjem ključnih infrastrukturnih projektov, opredeljenih v sporočilu Komisije „Prednostne naloge glede energetske infrastrukture za leto 2020 in pozneje“;
- po hitrem postopku razširiti vire oskrbe s plinom in nafto ter oskrbovalne poti tudi z odprtjem južnega koridorja;
- spodbujati uspešnost in neprekinjeno delovanje obstoječe infrastrukture za nafto in plin na vzhodu ter podpreti obnovo ukrajinskega omrežja za prenos plina do leta 2020;
- razviti tristransko sodelovanje na politični in upravni ravni z Rusijo in Ukrajino za zagotovitev stabilne in neprekinjene oskrbe s plinom v vzhodnem koridorju;
- spodbujati sodelovanje v zvezi s projekti na področju obnovljivih virov energije z državami južnega Sredozemlja, zlasti v okviru Načrta za sončno energijo v Sredozemlju, z začetkom pilotnih projektov sončnih elektrarn v obdobju 2011–2012.

1.3. Povezovanje trga s sosednjimi državami: celovit, vendar raznolik pristop

Komisija in visoka predstavica Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko sta se zavezali, da bosta pospešili sodelovanje na področju energije¹² z namenom izboljšanja povezovanja trga ter zanesljivosti oskrbe z energijo s partnerji evropske sosedске politike. Cilj je doseči energetski trg, ki bo povezan z vsemi sosednjimi državami in bo temeljil na regulativnem zbliževanju. Za spodbujanje pravičnih konkurenčnih pogojev med dobavitelji znotraj in zunaj EU bi bilo treba uporabiti obstoječe instrumente EU. Vendar bo potreben raznolik pristop za izgradnjo uravnoteženih partnerstev, ki bodo odražala pripravljenost držav, da svoj regulativni okvir približajo EU, in da po potrebi uvedejo določanje cen ogljika kot element enakih pogojev za proizvajalce električne energije¹³.

Države Evropskega gospodarskega prostora (EGP), vključno z Norveško, so že del notranjega trga EU. Izboljšati je treba tudi sodelovanje s Švico. Trenutna pogajanja o sporazumu, katerega cilj je celovito vključevanje trgov za električno energijo, bi bilo treba obravnavati prednostno, poleg tega bi bilo treba razmisliti tudi o razširitvi teh pogajanj na druga področja, kot sta energija iz obnovljivih virov in zemeljski plin.

Pogodba o Energetski skupnosti je referenčna točka za večino sosednjih držav EU, ki so pripravljene sodelovati v evropskem energetskem sistemu. Energetska skupnost ima z nedavnim pristopom Republike Moldavije in Ukrajine možnost povezati trg EU z devetimi sosednjimi državami. Njen regulativni obseg bi bilo treba postopno razširiti ter združiti z učinkovitejšim izvajanjem in izvrševanjem, kot tudi dejansko pomočjo pri reformi teh trgov¹⁴. Razširitev Energetske skupnosti bi lahko prišla v poštev za države, ki so sklenile sporazum o prosti trgovini z EU ali se nameravajo o njem pogajati ter dokazujejo, da so pripravljene in sposobne izvajati zadevno zakonodajo EU.

¹² Skupno sporočilo „Nov odziv na spremembe v sosedstvu“, COM(2011) 303.

¹³ Načini sodelovanja tretjih držav v Agenciji za sodelovanje energetskih regulatorjev (ACER) in evropskega omrežja upravljavcev prenosnih omrežij (ENTSO) so povezani z uporabo ustrezne zakonodaje EU.

¹⁴ COM(2011) 105 konč.

Turčija bo kmalu priključena na električno omrežje EU in bi lahko postala glavno plinsko vozlišče ter tranzitna država za dobavo plina za EU. Napredek pri pogajanjih za pristop Turčije k Pogodbi o Energetski skupnosti in napredek pri odpiranju poglavja o energiji v pristopnih pogajanjih, bi pomagala okrepiti sodelovanje in vzpostaviti trden okvir za prenos plina preko Turčije.

Vzporedno s tem bi morali Pobuda Baku in Platforma vzhodnega partnerstva o zanesljivosti oskrbe z energijo ostati ključna okvira za regionalni dialog na področju energije med EU in njenimi sosednjimi državami na vzhodu, pomagal pa bi jima tudi program EU INOGATE¹⁵.

Energetski položaj v južnem Sredozemlju zahteva zelo ambiciozen pristop. Pričakovati je, da bo povpraševanje po energiji v regiji do leta 2020 dvakrat večje od trenutne ravni. Nujno je potrebna reforma trga, da bi se spodbudile naložbe v čisto in učinkovito energijo ter energetske tehnologije z nizko vsebnostjo ogljika. V prvi fazi je EU pripravljena sodelovati pri razvoju „energetskega partnerstva med EU in južnim Sredozemljem“, ki se bo osredotočilo predvsem na razvoj obnovljivih virov energije¹⁶. Spodbudni začetni razgovori s partnerji v regiji, kot je Maroko ali Alžirija, dokazujejo, da ta pobuda vzbuja zanimanje in bi jo bilo treba v celoti raziskati.

Komisija mora skupaj z državami članicami spodbujati skupne industrijske projekte z vsemi svojimi sosednjimi državami v ključnih sektorjih skupnega interesa: električna energija iz obnovljivih virov, energetska učinkovitost in upravljanje povpraševanja, s poudarkom na raziskavah in inovacijah, rasti ter delovnih mestih. V podporo temu lahko Komisija razmisli o izboljšanju pogojev, ki jih ponuja direktiva o obnovljivih virih¹⁷, za skupne projekte z državami članicami Energetske skupnosti in drugimi tretjimi državami, če se to lahko doseže brez ogrožanja dodatnosti in stopnje ambicioznosti ciljev na področju razvoja energije iz obnovljivih virov v EU. Komisija bo še naprej spodbujala udeležbo sosednjih držav v pobudah EU, kot sta pobudi „pametna mesta in skupnosti“ ter „konvencija županov“. EU bi morala razmisliti tudi o obsežnih dvostranskih partnerstvih s tistimi državami, ki jih zanima nadaljnje povezovanje.

Ključni nadaljnji ukrepi:

- skleniti pogajanja s Švico v skladu s sprejetimi pogajalskimi smernicami z namenom celovitega vključevanja trgov z električno energijo;
- pospešiti sodelovanje na področju energije z državami, ki si prizadevajo za priključitev EU;
- okrepiti in razširiti veljavnost Pogodbe o Energetski skupnosti po letu 2016 in osredotočiti se na učinkovito izvajanje;
- predlagati partnerjem regionalno energetske partnerstvo med EU in južnim Sredozemljem, ki bo osredotočeno na razvoj trga za električno energijo in energijo iz obnovljivih virov v teh državah po letu 2020;

¹⁵ Program INOGATE podpira sodelovanje na področju energetske politike med EU in vzhodno Evropo, Kavkazom ter osrednjo Azijo.

¹⁶ Kot je predlagano v skupnem sporočilu Komisije in visoke predstavnice „Partnerstvo za demokracijo in skupno blaginjo z državami južnega Sredozemlja“, COM(2011) 200 konč.

¹⁷ Direktiva 2009/28/ES.

- spodbujati tretje države k izvajanju ambicioznih politik energetske učinkovitosti, energije iz obnovljivih virov in določanja cen ogljika ter hkrati zagotoviti enake pogoje za elektroenergetski sektor.

1.4. Dialog na področju energije med EU in Rusijo: od partnerstva do vključevanja

Rusija ima edinstveno pomembno vlogo na evropskem energetske trgu. Naš skupni cilj bi moralo biti večje zблиževanje obeh energetskih trgov, pri čemer bi bilo treba priznati dejstvo, da lahko Ruska federacija poveča socialno-ekonomske koristi, ki jih prinaša izvoz energije, EU pa poveča konkurenčnost na svojem energetske trgu.

Za naše sodelovanje na področju energije je potrebna nova in močna pravna podlaga. Zato bi bilo treba med pogajanja o novem sporazumu med EU in Rusijo¹⁸ obravnavati ključne teme, kot so npr. dostop do virov energije, omrežij in izvoznih trgov, zaščita naložb, vzajemnost, preprečevanje krize in sodelovanje, enaki pogoji ter določanje cen virov energije. Pravna varnost je potrebna tudi na področju jedrske energije, kjer se trenutno pripravlja sporazum o jedrskem sodelovanju med Euratomom in Rusijo. V baltski regiji, kjer je treba omrežja baltskih držav uskladiti z elektroenergetskim sistemom Unije, bi si morala EU prizadevati za sklenitev tehničnega sporazuma med EU, Rusijo in Belorusijo o pravilih za upravljanje elektroenergetskih omrežij v regiji.

Dialog med EU in Rusijo na področju energije zahteva večje sodelovanje med državami članicami in Komisijo. Ta dialog se je pred kratkim okrepil s podpisom dogovora o okrepljenem mehanizmu zgodnjega opozarjanja, s katerim naj bi se dodatno izboljšala usklajenost v primeru izrednih razmer v ponudbi in povpraševanju, ustanovitvijo svetovalnega sveta za plin med EU in Rusijo ter intenzivnimi razpravami o prihodnjem razvoju infrastrukture, vključno z regulativnim okvirom.

Na podlagi teh prizadevanj bodo v skupnem energetske načrtu med EU in Rusijo določene možnosti za dolgoročno sodelovanje. S temi dejavnostmi se bodo podprle reforme trga, pomagale pa bodo tudi izboljšati naložbeno okolje za energetske družbe EU v Ruski federaciji. Omogočiti bi morale boljše usklajevanje in razprave o obsežnih infrastrukturnih projektih, v katere je vključenih več držav članic EU ali tretjih držav. Okrepiti bi bilo treba dialog o jedrski varnosti ter v skladu partnerstvom za modernizacijo med EU in Rusijo¹⁹ razširiti sodelovanje na področju raziskav in inovacij, energetske učinkovitosti in drugih trajnostnih energetskih tehnologij.

Ključni nadaljnji ukrepi:

- prednostno okrepiti pogajanja o energetskih vidikih novega sporazuma;
- pospešiti izvajanje partnerstva za modernizacijo med EU in Rusijo s konkretnimi skupnimi projekti na področju čistih in učinkovitih energetskih tehnologij, raziskav in inovacij;

¹⁸ Cilj novega sporazuma med EU in Rusijo bo vzpostavitev izčrpnega okvira za sodelovanje ter nadomestitev sporazuma o partnerstvu in sodelovanju med EU in Rusijo, ki velja od leta 1997.

¹⁹ Vzpostavilo se je na vrhu med EU in Rusijo 1. junija 2010.

- povezati se z Rusijo pri izvajanju energetskega načrta EU do leta 2050;
- skleniti tehničen sporazum med EU, Rusijo in Belorusijo o tehničnih pravilih za upravljanje elektroenergetskih omrežij v baltski regiji.

2. KREPITEV PARTNERSTEV ZA ZANESLJIVO, VARNO, TRAJNOSTNO IN KONKURENČNO ENERGIJO

EU kot glavno porabnico energije, uvoznico in ponudnico tehnologije zanima energetske politični razvoj njenih partnerjev po celem svetu. V strateškem interesu EU je, da vzpostavi stabilna in dolgotrajna partnerstva s svojimi ključnimi in novimi potencialnimi dobavitelji ter tudi državami porabnicami, vključno z gospodarstvi v vzponu.

Standardi EU na področju preglednosti in ureditve trgov so med najvišjimi na svetu, ima pa tudi visoke standarde na področju jedrske varnosti ter varnosti oskrbe z nafto in plinom. Z mednarodnim sodelovanjem lahko EU drugim državam pomaga izboljšati njihove standarde.

2.1. Partnerstva z dobavitelji energije

Partnerstva med EU in njenimi ključnimi dobavitelji energije bi morala biti obojestransko koristna in odražati soodvisnost. Obravnavati bi morala širok spekter področij, kot so regulativno sodelovanje, zanesljivost in varnost oskrbe z energijo, raziskave in inovacije, energetska učinkovitost, dostop na trge in zaščita naložb, pri tem pa uporabljati ustrezne instrumente sodelovanja in sporazume. Taka partnerstva bi se morala razširiti tudi na učinkovito uporabo razpoložljivih virov ter na skupno oceno dolgoročnih načrtov glede oskrbe z energijo in povpraševanja.

Celovit pristop se lahko bolje pokaže v obstoječem sodelovanju z drugimi glavnimi dobavitelji ogljikovodikov poleg Rusije²⁰:

- cilj dolgoletnega dialoga med EU in Norveško na področju energije je že usklajevanje energetske politik v širšem smislu. Norveška, ki je z EU povezana prek Evropskega gospodarskega prostora, je pomemben partner Unije na številnih področjih, povezanih z energetske politiko na splošno in z zanesljivostjo oskrbe. To partnerstvo je mogoče nadalje okrepiti in razširiti;
- podobno je v interesu Unije razširiti sodelovanje z Alžirijo na področju energije in ga dvigniti na višjo raven. Obe strani nameravata nemudoma zaključiti svoje delo v zvezi z memorandumom o soglasju na področju energije, ki bi lahko razširil dvostransko energetske sodelovanje prek običajnih področij trgovanja s plinom in nafto, ter bi se osredotočil zlasti na sodelovanje v zvezi z razvojem energije iz obnovljivih virov in njenim trgovanjem;
- energetske partnerstvo med EU in Savdske Arabije ponuja podobne obetavne možnosti za razširitev področja dvostranskega sodelovanja prek sektorja nafte;

²⁰ 85 % zemeljskega plina in skoraj 50 % surove nafte se v EU uvozi iz Rusije, Norveške in Alžirije. Iz držav OPEC se v EU uvozi približno 36 % surove nafte.

- EU je po padcu Gadafijevega režima pripravljena razširiti svojo ponudbo za oblikovanje obsežnih energetske partnerstev s severnoafriškimi državami tudi na Libijo. Prihodnje sodelovanje med EU in Libijo na področju energije bi lahko vključevalo širok spekter področij, ki bi med drugim vključeval tudi energijo iz obnovljivih virov, upravljanje elektroenergetskega in energetskega trga ter prizadevanja za lajšanje polnega vključevanja Libije v strukture za sodelovanje na področju energije na regionalni ravni ter med EU in Sredozemljem. Poleg tega bo EU podprla prizadevanja evropskih družb za pomoč pri ponovni vzpostavitvi potenciala države za izvoz nafte in dobavo zemeljskega plina.

Med EU in OPEC ter večino njenih članov obstaja ustaljeno sodelovanje na področju energije. Poleg teh tradicionalnih dobaviteljev predstavljajo velik potencial za razširitev politiko EU kaspiska, srednjeazijska in zalivska regija, ter tudi območje Arktike in države, kot so Irak, Brazilija, Venezuela, Kanada, Nigerija in druge afriške proizvajalke.

Dobro upravljanje z energijo, vključno z načeli pobude za preglednost v ekstraktivni industriji²¹, in postopno opuščanje neučinkovitih subvencij za fosilna goriva, ki spodbujajo razsipno porabo, bi moralo prav tako biti v središču teh prizadevanj, kot tudi trajnostne prakse pridobivanja, npr. zmanjšanje zgorevanja plina.

Pomemben prispevek utekočinjenega zemeljskega plina (UZP) pri oskrbi EU z energijo in njegov velik vpliv na svetovni trg s plinom zahtevata sodelovanje z glavnimi dobavitelji, kot so Katar, Avstralija, Trinidad in Tobago, ter z glavnimi sedanji in prihodnji porabniki, kot so Japonska, Kitajska in Indija, da bi se zagotovili večja preglednost in prožnost svetovnega trga.

Cilji EU glede nizkih emisij ogljika zahtevajo novo vrsto partnerstva, ki nudi možnosti za oskrbo z energijo iz obnovljivih virov. Cilj partnerstev z državami, ki so proizvajalke in porabnice biogoriv, npr. Brazilija, Združene države Amerike ter druge proizvajalke v Afriki in Aziji, bi moral biti spodbujanje zahtev glede trajnosti biogoriv, partnerstva za tekoča biogoriva pa bi morala podpirati izvajanje ukrepov za energetske učinkovitost.

Ključni nadaljnji ukrepi:

- poglobiti obstoječe dialoge z glavnimi dobavitelji energije in razširiti nove dialoge s proizvajalkami energije v vzponu, da bi se npr. vključila energija iz obnovljivih virov in UZP;
- povečati osredotočenost v vseh dialogih na dobro upravljanje z energijo in naložbe, trajnostno energijo ter energetske učinkovitost.

2.2. Partnerstva z industrializiranimi in hitro rastočimi gospodarstvi

Dialog EU z drugimi velikimi porabniki energije, tako z industrializiranimi državami kot tudi z gospodarstvi v vzponu, bi se moral osredotočiti na vzpostavitev preglednih in predvidljivih svetovnih energetske trgov, spodbujanje energetske učinkovitosti in energije z nizko vsebnostjo ogljika ter pospešitev tehnoloških raziskav in inovacijskih prizadevanj.

²¹ EITI podpira izboljšano upravljanje v državah, ki so bogate z viri, s preverjanjem in objavo vseh plačil družb in vladnih prihodkov, ki so povezani z nafto, plinom in rudarstvom.

Mednarodni standardi, označevanje izdelkov (npr. pobuda EU „Energy Star“²²) in potrjevanje so teme, ki so zlasti pomembne za skupno delo, saj pomembno vplivajo na spodbujanje trženja in dostop na trge, razširjanje ter dostop do tehnologij z nizko vsebnostjo ogljika. Konstruktivni dialogi, ki že potekajo s Kitajsko, Rusijo in ZDA, so dober primer takega sodelovanja z državami porabnicami.

S pomočjo obsežnih mednarodnih projektov, kot je npr. ITER, se lahko doseže velik učinek tehnološkega sodelovanja. Glede na obseg in področje uporabe evropskih industrijskih pobud strateškega načrta za energetske tehnologije²³ možnosti za mednarodno sodelovanje obstajajo. Dejavnosti EU, npr. evropsko omrežje predstavitvenih projektov zajemanja in shranjevanja ogljikovega dioksida, bi se morale povezati z zadevnimi svetovnimi pobudami, da bi se izmenjale najboljše prakse ter spodbujalo razširjanje teh tehnologij. Da bi se ohranil položaj Evrope na področju energetskih raziskav in inovacij, bi moralo biti tehnološko sodelovanje z našimi partnerji vzajemno, zlasti glede dostopa do programov raziskav in razvoja, kot tudi enake obravnave in zaščite pravic intelektualne lastnine.

Sodelovanje z državami porabnicami se mora odzvati tudi na novo nastajajoče izzive. Npr. energija iz obnovljivih virov in shranjevanje električne energije ter druge napredne energetske aplikacije zahtevajo množico surovin, vključno z redkimi zemeljskimi minerali, oskrba s katerimi je trenutno kritična. Poleg zagotavljanja razpoložljivosti in dostopa do teh materialov so potrebne raziskave za razvoj njihovih nadomestkov ali zmanjšanje uporabe surovin, ki prinašajo nove negotovosti v smislu zanesljivosti oskrbe, strupenosti ali obremenitve okolja. Usklajeno ukrepanje EU in drugih držav, ki so vodilne na področju tehnologije, vključno z ZDA in Japonsko, bi moralo pospešiti ta prizadevanja.

Med industrializiranimi državami je dialog med EU in ZDA, zlasti v energetske svetu EU-ZDA, ustanovljenem leta 2009, pomemben za energetske politiko EU. Na podlagi prejšnjih izkušenj bi se moral vedno bolj osredotočati na spodbujanje stabilnih, zanesljivih in preglednih svetovnih energetskih trgov, usklajevanje regulativnih sistemov in raziskovalnih programov, da bi se pospešila uporaba čistih in učinkovitih energetskih tehnologij, ter na razvoj splošnih standardov. Da bi v celoti izkoristili prednosti tega sodelovanja, morata obe strani v celoti izkoristiti in dodatno okrepiti sodelovanje pod obstoječimi okviri, kot so med drugim prizadevanja čezatlantskega ekonomskega sveta (TEC) na področju napredne e-mobilnosti ter energetskega sveta EU-ZDA pri spodbujanju pametnih omrežij in shranjevanja energije.

V zunanjih prizadevanjih EU bi se morala ustrezno odražati pomembna vloga azijskih držav, kot je npr. Japonska. EU in Japonska bi morali oživiti svoje skupne dejavnosti, da bi pospešili cilje zanesljive oskrbe z energijo, trajnosti in varnosti. Raziskave in inovacije na področju energetskih tehnologij, opredelitev mednarodnih standardov, pametna omrežja in jedrska varnost bi morali biti v središču evropskih prizadevanj z Japonsko.

Kitajska je že največja porabnica energije na svetu. Z več kot polovico rasti svetovnega povpraševanja po energiji v naslednjih 25 letih, ki naj bi izviralo s Kitajske in iz Indije²⁴, se ravnovesje na energetskih trgih hitro spreminja. To zahteva močen odziv EU, da bi lahko obravnavala tako nastale izzive.

²² www.eu-energystar.org.

²³ COM(2007) 723.

²⁴ Mednarodna agencija za energijo, *World Energy Outlook 2010*.

V zadnjih letih se je uspešno vzpostavil dialog med EU in Kitajsko. Tako Evropa kot tudi Kitajska sta močno zainteresirani za povečanje energetske učinkovitosti in trajnosti na Kitajskem ter za zagotovitev enakih pogojev za družbe EU. Področja prihodnjega sodelovanja vključujejo energetske učinkovitost, energijo iz obnovljivih virov, čisti premog, zajemanje in shranjevanje ogljikovega dioksida, pametna omrežja, raziskave fuzije in jedrsko varnost, pri čemer se upošteva tudi hitra urbanizacija Kitajske.

Povpraševanje po energiji v državah v vzponu se izjemno hitro povečuje. EU bi morala z državami, kot je Indija ali Brazilija, razviti dejavnosti v skupnem interesu, npr. na področju energetske politike in regulativnih zadev, določanja standardov ter tehnoloških raziskav in inovacij, tudi na področjih energije iz obnovljivih virov, trajnostnih biogoriv, čistega premoga, energetske učinkovitosti, pametnih omrežij in fuzije.

Ključni nadaljnji ukrepi:

- pozvati ZDA, Japonsko in druge industrializirane partnerske države, naj združijo prizadevanja z EU, da bi se pospešil razvoj ambicioznih politik na področju tehnologij z nizko vsebnostjo ogljika in energetske učinkovitosti, vključno z regulativnim sodelovanjem, skupnimi projekti na področju raziskav in razvoja, mobilnostjo raziskovalcev ter skupnim delom na bolj učinkovitih materialih in standardih za kritične tehnologije in tehnologije v vzponu, kar že poteka z ZDA v okviru energetskega sveta EU-ZDA;
- pripraviti dolgoročne načrte za energijo z nizko vsebnostjo ogljika s ključnimi partnerji, kot so ZDA in Japonska, da bi se podprlo tehnološko, raziskovalno in industrijsko sodelovanje;
- predlagati tristransko pobudo z Japonsko in ZDA o raziskavah kritičnih materialov za energetske aplikacije, zlasti na področjih glavnih tehnoloških izzivov, kot je nadomeščanje redkih zemljin;
- obravnavati načelo vzajemnosti v z energijo povezanem znanstvenem in tehnološkem sodelovanju v EU, kot je predvideno v pobudi „Unija inovacij“²⁵; povečati sodelovanje med nacionalnimi energetskimi laboratoriji ZDA in laboratoriji v EU, vključno s Skupnim raziskovalnim središčem Komisije;
- pripraviti skupne pristope EU in držav članic glede Kitajske, Indije, Brazilije in Južne Afrike, namenjene spodbujanju politik in tehnologij na področjih energije z nizko vsebnostjo ogljika in upravljanja povpraševanja, ter nadgraditi obstoječe dvostranske dialoge, da bi vključevali trajnostne načine modernizacije in vidike zanesljive oskrbe z energijo.

2.3. Stabilen in predvidljiv okvir za trgovino in naložbe

EU bi morala še naprej vključevati ključna načela za trgovino in naložbe, kot sta nediskriminacija in dostop na trge, ter jih izvajati s pomočjo učinkovitih postopkov za reševanje sporov tako v dvostranskih sporazumih kot tudi v večstranskih pravnih okvirih. O

²⁵ Vodilna pobuda strategije Evropa 2020.

teh pravilih bi se bilo treba pogajati, da bi ustrezala posebnim energetskim povezavam in interesom posameznih držav ali skupin držav.

Ta načela morajo biti dopolnjena s pravili o zajemnem in enakovrednem dostopu do virov energije in energetskih omrežij v teh državah ter o zaščiti naložb in regulativnem zblizevanju v zvezi s politikami cen, merilom trajnosti in mehanizmi za preprečevanje krize.

Za obravnavanje z energijo povezanih vprašanj v sporazumih EU o trgovini in naložbah, med drugim s Pogodbo o energetski listini in v okviru STO, so bila vložena velika prizadevanja. Nujno je treba pospešiti delo na področju skladnega in celovitega pravnega okolja, ki bi urejalo odnose med EU in ključnimi dobavitelji ter tranzitnimi državami na področju energije. To je bistveno za nadaljnje regulativno zblizevanje z sosednjimi državami EU.

V okviru procesa energetske listine je treba pozornost preusmeriti na ključna področja njenega mandata, tj. na zaščito trgovine, tranzita in naložb. Poleg tega si je treba prizadevati za razširitev članstva Pogodbe o energetski listini v severni Afriki in na Daljnem vzhodu, če se želi ohraniti njen pomen. EU meni, da bi bilo obojestransko koristno, če bi Rusija igrala polno vlogo v njenem večstranskem okviru.

Vzporedno s tem mora EU s pomočjo orodij, ki jih ponuja strategija dostopa na trg²⁶, spodbujati enake pogoje za naložbe v trajnostno energijo z obravnavanjem vse večjega števila ovir v trgovini in naložbah v tem sektorju. Zmanjšanje in odstranitev takšnih ovir sta pomembna tudi za države v razvoju, da bi se povečala cenovna dostopnost tehnologij in spodbujale dolgoročne naložbe, z ustrezno zaščito vlagateljev in nagradami za naložbe, ter tako uresničila prenos in razširjanje tehnologije. EU bi morala tudi aktivno sodelovati pri določanju svetovnih standardov za trajnostno trgovino in naložbe v zeleno energijo.

Potrebna je večja skladnost med energetsko in industrijsko politiko EU glede konkurenčnosti evropske industrije. Komisija bi si morala prizadevati za sistematično spodbujanje in formalizacijo vključevanja industrije EU v dialog s strateškimi partnerji na področju energije.

Ključni nadaljnji ukrepi:

- podpreti konferenco o energetski listini s ponovno usmeritvijo pozornosti energetske listine na njen ključni mandat, tj. trgovino, tranzit in naložbe, ter razširitvijo njenega geografskega dosega;
- pozvati k sistematičnemu sodelovanju industrije v dialogu med EU in strateškimi partnerskimi državami, med drugim z vzpostavitvijo namenskih poslovnih forumov.

2.4. Spodbujanje najvišjih standardov zanesljive in varne oskrbe ter okoljskih standardov na svetu

Zunanje strategije bi morale odražati pravila, ki določajo visoke ravni zanesljivosti z jedrsko oskrbo in jedrske varnosti v EU, predvsem v zvezi z jedrskimi elektrarnami, ki se nahajajo ali naj bi se nahajale v bližini EU. Razmisliti je treba tudi o ukrepih, ki bi zagotovili, da take jedrske elektrarne dosegajo najvišjo raven jedrske varnosti, ki se preveri s skupnimi pobudami v zvezi z ocenjevanjem varnosti in tveganja.

²⁶ COM(2007) 183 konč.

Dvostranski sporazumi med Euratomom in večino glavnih dobaviteljev jedrskega materiala EU omogočajo prenose materialov in tehnologije pod mednarodnim nadzorom. Delo na tem področju bo napredovalo z revizijo sporazumov s Kanado in Avstralijo, pogajanj o sporazumu z Južno Afriko in Rusko federacijo ter začetkom pogajanj s Kitajsko. Pri vseh novih jedrskih sporazumih si je treba prizadevati za skladnost z najvišjimi mednarodnimi standardi na področju varnosti in zanesljivosti oskrbe.

EU bi morala okrepiti svoja prizadevanja v večstranskih okvirih, vključno znotraj Mednarodne agencije za atomsko energijo (IAEA), in zagotoviti, da so najvišji varnostni standardi na področju jedrske energije pravno zavezujoči po vsem svetu. V zvezi s tem je bistven element krepitev konvencije o jedrski varnosti.

EU od tretjih držav pričakuje, da pri energetskih projektih, ki vplivajo na EU, upoštevajo najvišje mednarodne standarde jedrske varnosti in varstva okolja, zlasti z doslednim in preglednim ocenjevanjem čezmejnih okoljskih vplivov na EU.

Poleg tega se je EU zavezala, da bo postala primer najboljše prakse glede varnosti priobalnih dejavnosti, povezanih z nafto in plinom. V podporo tej zavezi pripravlja Komisija konkretne predloge tako znotraj EU kot tudi na mednarodni ravni. Cilj je zvišati mednarodne varnostne standarde, zlasti znotraj skupine G-20, Mednarodne pomorske organizacije, OPEC in mednarodnega foruma regulatorjev.

Ključni nadaljnji ukrepi:

- razširiti oceno jedrske varnosti na sosednje države EU in okrepiti sodelovanje na področju jedrske varnosti, da bi se spodbudilo usklajevanje regulativnega okvira in standardov;
- pregledati uporabo sporazumov Euratom in razširiti njihov obseg, če je to potrebno, na vprašanja oskrbe z jedrskim gorivom, jedrske odpadke, varnostne standarde, jedrske raziskave in finančno pomoč za tehnično sodelovanje;
- zavzemati se za mednarodne pravno zavezujoče standarde jedrske varnosti v večstranskih razpravah, tudi v okviru IAEA;
- olajšati vzpostavitev regionalnih forumov za sodelovanje med priobalnimi regulatorji, ki bi temeljili na izkušnjah s forumom priobalnih regulatorjev Severnega morja;
- vzpostaviti forum z zainteresiranimi partnerji v Sredozemlju za aktivno spodbujanje najvišjih varnostnih standardov v zvezi s priobalnima nafto in zemeljskim plinom v regiji;
- obravnavati priobalno varnost s proizvajalci ogljikovodikov v okviru OPEC.

3. IZBOLJŠANJE DOSTOPA DRŽAV V RAZVOJU DO TRAJNOSTNE ENERGIJE

Rast prebivalstva in vse večje povpraševanje po energiji predvsem v državah v vzponu prispevata k nestanovitnosti cen energije, zaskrbljenosti v zvezi z zanesljivostjo oskrbe z energijo in naraščajočim emisijam toplogrednih plinov. Trajnostne energetske politike, večja uporaba nizkoogljičnih in energetsko učinkovitih tehnologij ter trajnejši, preglednejši in nediskriminacijski okvir za naložbe, tudi v obnovljive vire energije, bodo prispevali k izboljšanju dostopa do energije, zagotovili večjo zanesljivost dobave in zmanjšali napetost na svetovnih energetskih trgih.

Danes 1,4 milijarde ljudi po svetu, večinoma v podsaharski Afriki in južni Aziji, še vedno nima dostopa do električne energije in 2,7 milijarde ljudi je še vedno odvisnih od tradicionalne uporabe biomase pri kuhanju. Nizka stopnja dostopa do zanesljivih elektroenergetskih storitev je glavno ozko grlo za gospodarski razvoj, množična uporaba lesa za ogrevanje s tradicionalnimi pečmi in netrajnostna raba oglja pa povzročata resne težave z zdravjem in krčenje gozdov.

Energija ima pomembno vlogo pri doseganju razvojnih ciljev tisočletja ter je ključna gonilna sila za izkoreninjenje revščine in vključujočo rast. Vseeno ostaja dostop do modernih energetskih storitev eden od glavnih izzivov trajnostnega razvoja in je tako v ospredju razvojnih politik Komisije²⁷.

Države z nizkimi prihodki in najmanj razvite države prispevajo le majhen delež svetovnih emisij toplogrednih plinov. Na primer Afrika s 15 % svetovnega prebivalstva ustvari manj kot 4 % svetovnih emisij CO₂. Širša uporaba energije iz obnovljivih virov in boljša energetska učinkovitost v teh državah bosta prispevali k večji trajnosti njihovih gospodarstev, pri tem pa ne bosta omejevali gospodarskih ciljev najrevnejših državljanov na svetu. Zelena energetska revolucija bi lahko v Afriki zagotovila lokalna delovna mesta in nove možnosti prihodka.

Nihanja cene nafte močno vplivajo na gospodarstva v razvoju. Električna energija iz obnovljivih virov, upravljanje povpraševanja po energiji, večja preglednost trga in energetska učinkovitost lahko omilijo vpliv prihodnjih pretresov v zvezi s ceno nafte. EU lahko s spodbujanjem regionalnega povezovanja in trgovine z električno energijo ter s pravičnim in učinkovitim določanjem cen pomaga izboljšati zanesljivost in cenovno dostopnost oskrbe z električno energijo ter prispeva k vključujoči trajnostni rasti.

Prizadevanja EU v Afriki bi se morala v polnem obsegu usmeriti v doseganje ciljev skupnega energetskega partnerstva med EU in Afriko glede dostopa do modernih energetskih storitev, regionalnih medsebojnih povezav in energije iz obnovljivih virov. Pobuda EU za energijo²⁸ se bo nadalje razširila in prilagodila, da bi se upoštevali globalni izzivi, kot so podnebne spremembe.

V zeleni knjigi Komisije o razvojni politiki EU²⁹ je poudarjena ključna vloga trajnostne energije za razvoj. EU ima edinstven položaj, da lahko zagotavlja pomoč na področju energije za države v razvoju, zlasti za najmanj razvite države. Dodatno si je treba prizadevati za polno vključenost energije v razvojne dejavnosti, hkrati pa spodbujati celovite energetske politike, reformne ukrepe, ugodne naložbene pogoje, razvoj infrastrukture in energetske učinkovitost v zadevnih državah.

Ključni nadaljnji ukrepi:

- okrepiti prizadevanja za doseg energetskih ciljev med EU in Afriko za leto 2020, tj. zanesljive in varne oskrbe z energijo ter večjega dostopa do trajnostnih energetskih storitev, kakor so bili septembra 2010 dogovorjeni med ministri EU in Afrike na Dunaju;

²⁷ SEC(2009) 534.

²⁸ Pobuda EU za energijo za zmanjšanje revščine in trajnostni razvoj, ki je krovna struktura za usklajevanje energetskega razvoja med državami članicami EU, se je začela na svetovnem vrhu o trajnostnem razvoju v Johannesburgu leta 2002.

²⁹ COM(2010) 629 konč.

- aktivirati ukrepe na regionalni ravni v državah v razvoju, zlasti v Afriki, da bi se reformiral pravni in regulativni okvir, s čimer bi se ustvarili pogoji na tržni osnovi, ki privabljajo naložbe zasebnega sektorja in spodbujajo regionalno trgovino z električno energijo;
- aktivirati dodatne vire iz razvojne pomoči EU, da bi se spodbudili naložbeni projekti v majhnem obsegu za večji dostop do energetskega storitev na podeželskih območjih kot tudi v večjem obsegu, da bi se prek medsebojnih povezav in glavnih projektov na področju proizvodnje energije izboljšali konkurenčnost in zanesljivost oskrbe;
- vključiti energijo v vse instrumente razvojne politike EU ter prilagoditi sheme podpore in instrumente financiranja posebnim potrebam sektorja, z dajanjem prednosti razvoju zmogljivosti in prenosu tehnologije, vključno z raziskavami in inovacijami, spodbujanjem decentralizirane proizvodnje energije iz obnovljivih virov, spodbujanjem zasebnih naložb in povečanjem lokalne dodane vrednosti;
- olajšati dostop najmanj razvitih držav do financiranja ukrepov proti podnebnim spremembam, zlasti s prispevanjem k opredelitvi novega mehanizma čistega razvoja v okviru pogajanj UNFCCC, ki bo bolj prilagojen potrebam po dostopu do energije in trajnostnemu razvoju.

4. BOLJŠE SPODBUJANJE POLITIK EU ZUNAJ NJENIH MEJA

Izvajanje zgoraj predstavljenih strategij in prednostnih nalog zahteva nadaljnje ukrepe za izboljšanje skladnosti ukrepov EU in približevanje prizadevanj, tudi finančnih, da bi se upoštevali skupni interesi in prednostne naloge EU ter držav članic. Zato je potreben nov sistem energetskega partnerstva s ključnimi partnerji EU.

4.1. Strateški pristop k energetskega partnerstvom

Obsežen sistem energetskega partnerstva EU zahteva razvejan in prožen obseg ter instrumente, prilagojene posamezni državi ali organizaciji.

V spodnji razpredelnici je prikazano, kako je treba obseg našega energetskega sodelovanja prilagoditi in razvejati v skladu z različnimi vrstami razmerij, ki jih imamo s svojimi partnerji (razmerje v zvezi s povezovanjem trgov, razmerje med potrošnikom in dobaviteljem, razmerje med potrošniki), ter katere pravne in politične instrumente bi bilo treba uporabiti. Upoštevati bi bilo treba tudi, da se lahko številne države uvrščajo v več kot eno kategorijo in da se lahko vrsta razmerja s časom razvija.

	S sosednjimi državami / partnerji pri povezovanju trgov	S ključnimi dobavitelji energije in tranzitnimi državami	S ključnimi akterji na področju energije po svetu	Z državami v razvoju
Obseg	Vsa področja, ki jih obravnava energetska	Širok spekter področij skupnega interesa, kot so zanesljivost	Poudarek na prednostnih področjih, kot so	Strategije za razvoj z nizkimi emisijami,

	politika EU	oskrbe/povpraševanja, industrijsko sodelovanje, trgovina, vprašanje naložb itd.	raziskave in inovacije, nizkoogljične tehnologije, energetska učinkovitost, standardi itd.	dostop do energije, politični in regulativni okviri, spodbujanje proizvodnje in prenosa energije, energija iz obnovljivih virov itd.
Instrumenti	Pogodba o Energetski skupnosti	Strateški dialogi na področju energije	Priložnostno sodelovanje na področju energije	Priložnostno sodelovanje na področju energije
	Instrumenti v okviru evropske sosedске politike, instrumenti za krizno odzivanje in/ali posebni sporazumi o partnerstvu in sodelovanju, ki med drugim zajemajo področje energije Pogodba o Energetski skupnosti		Drugi veljavni instrumenti	Instrumenti v okviru razvojne politike EU in po potrebi instrumenti za krizno odzivanje
	Sporazumi o trgovini			

EU bo ustrezno sodelovala v dialogu z vsakim od ključnih partnerjev, da bi razpravljali o vzajemnih pričakovanjih in interesih v energetskih partnerstvih.

4.2. Boljše usklajevanje med državami članicami

Skladnejši pristop EU in držav članic že prinaša prednosti v večstranskih organizacijah na področju energije. Vendar se to lahko okrepi z boljšim usklajevanjem zunanjih strategij držav članic. V ta namen bo Komisija vzpostavila strateško skupino za mednarodno sodelovanje na področju energije, ki jo bodo sestavljali predstavniki držav članic in zadevnih služb EU ter bo podprta z rednimi skupnimi pregledi sodelovanja EU s tretjimi državami na ravni države ali regije.

EU in njene države članice morajo v najpomembnejših mednarodnih forumih obvezno enotno nastopati. V takih primerih se v celoti uporablja načelo lojalnega sodelovanja, vključno z dolžnostjo zagotoviti enotnost pri zunanjem zastopanju Unije. To je pomembno zlasti v okviru Mednarodne agencije za energijo (IEA) ter Mednarodnega energetskega foruma (IEF), Mednarodnega partnerstva za sodelovanje glede energetske učinkovitosti (IPEEC) in Mednarodne agencije za obnovljivo energijo (IRENA).

Ker sta postali skupini G-8 in G-20 odločnejši pri določanju prednostnih nalog na področju energije, je pomembno, da si EU pridobi več veljave pri strateških vprašanjih, kot so varnost pri vrtanju na morju, jedrska varnost, nestanovitnost cen nafte, upravljanje trga in subvencije za fosilna goriva.

Ključni nadaljnji ukrepi:

- vzpostaviti strateško skupino za mednarodno sodelovanje na področju energije;
- spodbujati vključevanje konkretnih ukrepov v zvezi z varnostjo pri vrtanju na morju, jedrsko varnostjo in strategij za razvoj z nizkimi emisijami v energetske program skupine G-8/G-20 ter sodelovanje s tretjimi državami, da bi se obravnavala nestanovitnost cen energije;
- izkoristiti dodatne sinergije z delom Mednarodne agencije za energijo pri energetskih napovedih, tržnih analizah in tehnološkem sodelovanju;
- zagotavljati aktivno sodelovanje in vodilno vlogo EU pri svetovni razpravi o upravljanju z energijo, prek redne zastopnosti v zadevnih mednarodnih energetskih pobudah in okvirih.

4.3. Optimizacija zunanje pomoči EU v energetske sektorju

Energija je ključni element programov EU za zunanjo pomoč. Razprave o večletnem finančnem okviru EU po letu 2013 ponujajo možnost za zagotovitev, da se bodo ukrepi v zvezi z energijo pojavljali v vseh instrumentih zunanjih odnosov EU, tako tematskih kot tudi geografskih, in bodo v skladu s prednostnimi nalogami, določenimi v tem sporočilu.

Da bi se preprečilo podvajanje prizadevanj, bi morala EU dodatno uskladiti svojo podporo s podporo držav članic in mednarodnih finančnih institucij, kot so Evropska investicijska banka (EIB), Evropska banka za obnovo in razvoj (EBOR), druge evropske razvojne banke in Svetovna banka. EU si bo prizadevala za čim večje sinergije med različnimi evropskimi prispevki, kot v primeru financiranja zaščitne zgradbe črnobilskega reaktorja. Komisija bo po potrebi sodelovala z evropskimi razvojnimi bankami za zagotovitev, da so njihovi finančni instrumenti skladnejši s potrebami in cilji energetske politike EU in tretjih držav.

V skladu s tem bo Komisija razmislila o vzpostavitvi zbirke podatkov o energetskih projektih v partnerskih državah, ki jih financirajo EU, države članice EU, EIB, EBOR in drugi.

Ključni nadaljnji ukrepi:

- vključiti „zanesljivost, dostop in trajnost oskrbe z energijo“ v zunanje finančne okvire EU po letu 2013;
- spodbujati uskladitev instrumentov evropskih finančnih institucij s prednostnimi nalogami zunanje energetske politike EU, da bi se izboljšala prepoznavnost in učinek posredovanja EU v tretjih državah;
- vzpostaviti instrument za izmenjavo informacij, s pomočjo katerega se bodo zbirali in prikazovali ustrezni podatki o energetskih programih EU in držav članic ter projektih v tretjih državah.

5. SKLEPNA UGOTOVITEV

Energetska politika EU temelji na trojnem cilju zanesljivosti oskrbe, konkurenčnosti in trajnosti, pri vseh teh treh vidikih pa igra pomembno vlogo zunanja dimenzija. Dosledna in dobro usklajena zunanja energetska politika je tudi bistvena za vzpostavitev notranjega trga in uresničitev ključnih ciljev politike, vključno z mednarodnim sodelovanjem. Celovita, dinamična in proaktivna zunanja energetska politika je zelo pomembna, saj EU in njenim državam članicam omogoča, da dosežejo vodilen položaj v geopolitiki na področju energetike, učinkovito spodbujajo interese EU in nacionalne interese na področju energije, ki segajo čez meje EU, ter prispevajo h konkurenčnosti evropske industrije.

Notranji energetski trg EU, trden pravni okvir za trgovanje z energijo, naložbe in varnost, trg ogljika EU in njegove mednarodne povezave ter finančna sredstva EU za infrastrukturo, tehnologijo, raziskave in razvoj dajejo EU številne prednosti in ustvarjajo možnosti za partnerstva, ki koristijo EU, državam članicam in partnerjem EU.

Da bi čim bolje izkoristili ta potencial ter interese EU in držav članic učinkoviteje uveljavili na spreminjajočih se svetovnih energetskih trgih, so v tem sporočilu predlagani številni strateški ukrepi in cilji, ki so skladni z interesi Evropske unije. Ti morajo biti v celoti usklajeni v vseh državah članicah, poleg tega morajo biti tudi dosledni ter se morajo, če je le mogoče, vzajemno dopolnjevati z drugimi politikami EU, kot so zunanji odnosi, trgovina, razvoj, širitev, konkurenčnost, raziskave, inovacije, okolje in podnebni ukrepi. Energetska partnerstva bi si morala prizadevati za dopolnjevanje in povezave, ki so na področju energetske politike obojestransko koristne, ter širše razmerje med Unijo in zadevnimi partnerskimi državami. Tak celovit pristop bi zagotovil, da so prizadevanja za izboljšanje zanesljivosti in trajnosti oskrbe z energijo v EU skladna z razvojem političnega in gospodarskega sodelovanja, ki temelji na demokratičnih načelih in spoštovanju človekovih pravic ter jih, kadar je mogoče, tudi krepi. Te prednostne naloge bi se morale odražati tudi v delu visoke predstavnice in EEAS, pri čemer bi imele delegacije EU in strateške države partnerice aktivno vlogo pri njihovem izvajanju.

Izvajanje teh predlogov ne bo le pomagalo pri doseganju ciljev EU na področju energetske politike, ampak lahko prispeva tudi k večji varnosti, stabilnosti in blaginji po vsem svetu.

Komisija poziva Evropski parlament in Svet, da podpreta predlagani pristop. Pričakuje pa tudi nadaljevanje dialoga z vsemi zainteresiranimi stranmi, da bi se lahko želja po zunanji energetski politiki EU uresničila.